

Pułapka na myszy

.....
imię i nazwisko

.....
data

.....
klasa

Przeczytaj zamieszczony tekst i wykonaj polecenia.

[1] Tragedia jest jednak zawsze nieunikniona. Zniszczenie Teb było zapowiedziane. Mechanizm był uruchomiony z góry. [...] Camus miał rację, nie jest absurdem, że Edyp spał z własną matką i zabił swego ojca, absurdem jest, że to było konieczne.

[2] Pułapka została zastawiona z uprzedzeniem myszy. Uprzedzony został Lajos i potem Edyp. Interesujące jest, że Sofokles pominął wszystkie motywacje winy Lajosa, które obecne były najprawdopodobniej w pierwotnej wersji mitu. Cocteau swoją wersję *Edypa* nazwał *Maszyną piekielną*, jedną z najbardziej precyzyjnych machin zbudowanych przez piekielnych bogów dla matematycznego unicestwienia człowieka. Ale u Sofoklesa mechanizm nie puszczaają w ruch ani bogowie, ani demony. I właśnie dlatego mechanizm ten jest absurdalny. Pułapka czeka na myszy, ale pułapki nikt nie nastawił. Ona po prostu jest.

[3] Edyp ma oczywiście wolną wolę. Mysz ma także wolną wolę. Pułapka raz nastawiona nie miesza się do myszy. Mamy wolną wolę, ale musimy umrzeć. Tradycyjna problematyka determinizmu i wolnej woli rozmią się z Sofoklesowym *Królem Edypem*. Wydaje się, że potrzebne tu są bardziej precyzyjne narzędzia. Gra ma być sprawiedliwa, to znaczy – gracze mają mieć równe szanse, ale Edyp musi w niej przegrać. Jest to gra z automatem. Nawet w ruletce gracz musi przegrać, jeżeli nie wolno mu odejść od stołu. Pułapka ma nieskończenie wiele czasu, czeka spokojnie, aż mysz popełni błąd. Na skrzyżowaniu dróg stanął Edyp. Od strony Teb zajechały wozy. Nie chciał zejść z drogi, podniósł rękę. Popełnił błąd. Już został złapany.

[4] Kiedy w Sofoklesowskim *Królu Edypie* wydaje się przez chwilę, że przepowiednia delficka może się nie spełnić i Lajos nie został zabity przez własnego syna, buntuje się Chór i nie chce już brać udziału w ceremonii. „I po cóż mi jeszcze płaszać w tym świętym tańcu?” – krzyczy Koryfeusz. Jeśli człowiek może być silniejszy od przekleństwa bogów, świat tragiczny przestanie istnieć. [...] Chór w *Królu Edypie* przyjmuje świat absurdalny, w którym przeznaczone było, że syn zabije ojca i będzie spał z matką. Ale Edyp z absurdem się nie godzi. Wykłuwa sobie oczy, bo nie chce dłużej patrzeć na absurdalny świat. Ale będzie żył.

[5] W *Królu Edypie* wszystko stało się już przedtem. Edypowi pozostał już tylko ostatni wybór: przyznać się albo nie przyznać do winy. Przyznać się znaczy wziąć odpowiedzialność za „tamtego”, drugiego i obcego Edypa, który spał z własną matką i zabił swego ojca. Bo przecież naprawdę jest dwóch różnych Edypów. Edyp własnych rozumnych decyzji i Edyp wydany na łup konieczności i przypadku; Edyp, który jest tylko „sobą” i chce żyć na własny rachunek, i Edyp, który „powrócił” do łona matki. Tamten drugi pierwszemu Edypowi został „dany”. Edyp nie przyznaje się do winy. Żyje, aby być świadectwem. Absurdy.

Jan Kott, *Zjadanie bogów*, Kraków 1986, s. 279–280.

1 Napisz, jak Camus tłumaczy absurdalność losu Edypa.

.....
.....
.....
.....

2 Środek stylistyczny zastosowany w zdaniu: „Pułapka została zastawiona z uprzedzeniem myszy” to

A. metafora. B. porównanie. C. onomatopeja. D. epitet.

3 Wyjaśnij, dlaczego Jean Cocteau zatytułował swoją wersję Edypa *Maszyną piekielną*.

.....
.....
.....
.....

4 Dlaczego Jan Kott pisze, że pułapki, w którą wpada Edyp, nikt nie nastawił?

.....

.....

.....

.....

5 Wytłumacz w świetle informacji z akapitu 3., na czym polega wolna wola myszy.

.....

.....

.....

.....

6 Omów paradoks wolnej woli, którą dysponuje człowiek. (akapit 3.)

.....

.....

.....

.....

7 Na podstawie akapitu 3. napisz, dlaczego Edyp musiał przegrać z losem.

.....

.....

.....

.....

8 Kto, według treści akapitu 4., wygrywa tragiczny pojedynek: Edyp czy bogowie? Odpowiedź uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

9 Wyjaśnij zdanie rozpoczynające akapit 5.: „W *Królu Edypie* wszystko stało się już przedtem”.

.....

.....

.....

.....

10 Jak autor książki *Zjadanie bogów* uzasadnia tezę, że Edyp nie przyznał się do winy?

.....

.....

.....

.....

11 W przytoczonym fragmencie tekstu Jan Kott posługuje się stylem

- A. naukowym. B. urzędowym. C. potocznym. D. artystycznym.